

**Θέμα : Καταπολέμηση της τρομοκρατίας
και θέσπιση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης**

I.

Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ως στόχο να εξασφαλίσει στους πολίτες υψηλό επίπεδο προστασίας σε έναν ενιαίο χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Εξάλλου, ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων κατοχυρώνει το δικαίωμα στη ζωή (άρθρο 2), στην ακεραιότητα του προσώπου (άρθρο 3), στην ελευθερία και την ασφάλεια (άρθρο 6), την ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας (άρθρο 10) και την ελευθερία έκφρασης καθώς επίσης το δικαίωμα πληροφόρησης (άρθρο 11).

Η τρομοκρατία αποτελεί απειλή για αυτά τα θεμελιώδη δικαιώματα, ενώ οι τρομοκρατικές πράξεις στρέφονται κατά μιας ή περισσοτέρων χωρών, των θεσμών τους ή του πληθυσμού τους, με σκοπό τον εκφοβισμό τους και τη σοβαρή προσβολή ή την καταστροφή των πολιτικών, οικονομικών ή κοινωνικών δομών αυτών των χωρών.

II

Τα γεγονότα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου επέσπευσαν τη λήψη μέτρων εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επειδή στα περισσότερα κράτη μέλη δεν υπάρχουν ειδικοί κανόνες για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και οι τρομοκρατικές πράξεις τιμωρούνται συνήθως ως αδικήματα του κοινού ποινικού δικαίου, η Επιτροπή υπέβαλε δύο προτάσεις σχετικά με την *καταπολέμηση της τρομοκρατίας* και το *ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης*. Έτσι άγγιξε την ουσία του θέματος για τη διαμόρφωση μιας κοινής πολιτικής για τα εν λόγω ζητήματα στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την εγκαθίδρυση ευρωπαϊκής συνεργασίας στον ποινικό τομέα. Μιας πολιτικής, που αποβλέπει να διαγραφούν με σαφήνεια τα όρια ελευθερίας και ασφάλειας.

Τη στιγμή αυτή η διαπραγμάτευση βάσει των δύο προτάσεων συνεχίζεται, όχι πάντως χωρίς δυσκολίες, και άρχισε να αποκτά σημαντικό βαθμό ωριμότητας. Η επεξεργασία τους πρέπει να ολοκληρωθεί ως το Συμβούλιο Υπουργών Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων που θα πραγματοποιηθεί στις 6-7 Δεκεμβρίου. Στη

συνέχεια, τα κράτη μέλη οφείλουν να εκδώσουν τις πράξεις εναρμόνισης ως την 30ή Δεκεμβρίου και να λάβουν όλα τα αναγκαία μέτρα, ώστε οι σχετικές αποφάσεις της Ένωσης να αρχίσουν να ισχύουν από την 1^η Ιανουαρίου 2002.

III

Η πρώτη πρόταση αποβλέπει στον ενιαίο ορισμό των *τρομοκρατικών ενεργειών και πράξεων* και στον καθορισμό επιπέδων ποινών που αντιστοιχούν στη σοβαρότητά τους. Περιλαμβάνει δηλαδή κατάλογο αδικημάτων που χαρακτηρίζονται ως τρομοκρατικά, όταν διαπράττονται εκ προθέσεως από άτομα ή ομάδες κατά μίας ή περισσοτέρων χωρών, των θεσμών τους ή του πληθυσμού τους με σκοπό την απειλή τους και τη σοβαρή προσβολή ή καταστροφή των πολιτικών, οικονομικών ή κοινωνικών δομών που είναι συνταγματικά κατοχυρωμένες. Στην απόφαση προτείνεται η τιμωρία τους με ποινές, οι οποίες κυμαίνονται μεταξύ ενός ελάχιστου ορίου 2 ετών φυλάκισης για τα λιγότερο σοβαρά αδικήματα και ενός μέγιστου ορίου 20 ετών κάθειρξης για τα πιο σοβαρά εγκλήματα.

IV.

Η δεύτερη πρόταση προβλέπει την αντικατάσταση των επιμέρους διαδικασιών της έκδοσης που ισχύουν σήμερα από μια διαδικασία *παράδοσης* μεταξύ δικαστικών αρχών που βασίζεται στο *ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης*. Η διαδικασία αυτή γίνεται έτσι αμιγώς δικαστική. Η πολιτική φάση, η οποία ίσχυε στην παραδοσιακή διαδικασία έκδοσης τόσο κατά το εθνικό όσο και κατά το διεθνές δίκαιο, πρόκειται να καταργηθεί στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατά συνέπεια, πρόκειται να καταργηθεί και η δυνατότητα της διοικητικής προσφυγής κατά της πολιτικής απόφασης.

Το νέο σύστημα βασίζεται στην αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων. Όταν έτσι η δικαστική αρχή κράτους μέλους ζητά την παράδοση προσώπου, το οποίο διώκεται για αδίκημα που περιλαμβάνεται στο σχετικό συμφωνημένο κατάλογο πράξεων τρομοκρατίας -είτε δυνάμει οριστικής καταδικαστικής απόφασης είτε λόγω ποινικής δίωξης που ασκείται εις βάρος του-, η

απόφασή της πρέπει να αναγνωρίζεται και να εκτελείται αυτομάτως σε όλη την έκταση της Ένωσης.

Το πεδίο εφαρμογής του νέου θεσμού είναι σχεδόν ταυτόσημο προς εκείνο της έκδοσης: το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης επιτρέπει έτσι τη σύλληψη και την παράδοση προσώπου, το οποίο είτε έχει καταδικαστεί οριστικά από κράτος μέλος σε ποινή στερητική της ελευθερίας διάρκειας ίσης ή ανώτερης των τεσσάρων μηνών είτε έχει εκδοθεί εις βάρος του βούλευμα που επιτρέπει την προσωρινή του κράτηση για αδίκημα που τιμωρείται με ποινή φυλάκισης διάρκειας μεγαλύτερης του έτους.

V

Το διττό αξιόποινο όπως και η αρχή της ειδικότητας αποτελούν αντικείμενο διαφορετικών προσεγγίσεων. Η σχετική συζήτηση, παρά τις επιμέρους συγκλίσεις που έχουν επιτευχθεί, δεν έχει ακόμη οδηγήσει σε κοινά αποδεκτές θέσεις, ενώ οι διαφορές που εξακολουθούν να υπάρχουν είναι σημαντικές. Στο Συμβούλιο Υπουργών της 6-7 Δεκεμβρίου αναμένεται να συναιρεθούν με αμοιβαίους συμβιβασμούς.

Το διττό αξιόποινο απαιτεί την πρόβλεψη ποινικής κύρωσης για την ίδια πράξη και στις δύο (ή περισσότερες) έννομες τάξεις κρατών μελών. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο κατάλογος πράξεων τρομοκρατίας, που φαίνεται να γίνεται αποδεκτός κατά πλειονότητα, υποκαθιστά ως ένα βαθμό το διττό αξιόποινο. Στην αρχική συζήτηση είχαν τεθεί δύο εναλλακτικές εκδοχές: η διατύπωση καταλόγου πράξεων για τις οποίες μπορεί να εκδοθεί ένταλμα σύλληψης (θετικός κατάλογος) ή διατύπωση καταλόγου πράξεων για τις οποίες δεν χωρεί η έκδοση εντάλματος σύλληψης (αρνητικός κατάλογος). Η Ελλάδα υποστηρίζει την αποδοχή της λύσης του θετικού καταλόγου.

Εξάλλου, η αρχή της ειδικότητας επιβάλλει να μην διώκεται και να μην δικάζεται ο εκζητούμενος παρά μόνον για τις πράξεις που αναφέρονται στο ένταλμα. Η Ελλάδα εμμένει σε αυτήν την αρχή.

Γενικότερα, η Ελλάδα επέδειξε από την αρχή ευαισθησία στον ενδεχόμενο κίνδυνο αποδοχής υπέρμετρων περιορισμών στα δικαιώματα των πολιτών και στην ανάγκη εξασφάλισης βασικών εγγυήσεων υπέρ του διωκομένου. Για το σκοπό αυτό υπέβαλε προτάσεις, που ως ένα βαθμό επηρέασαν τη διαμόρφωση του σχεδίου απόφασης. Ανάλογη θέση τήρησαν και άλλες χώρες, χωρίς σταθερή ομαδοποίησή τους, δεδομένου ότι κατά τις σχετικές συζητήσεις διαπιστώνεται συχνά αναδίπλωση από αρχικές θέσεις και προσανατολισμός προς άλλες σε μία επίμονη προσπάθεια επίτευξης συγκλίσεων. Υπό αυτά τα δεδομένα, εξακολουθεί να διατηρείται ρευστότητα ως προς τις επιλογές που θα επικρατήσουν.

VI

Το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης πρόκειται να υποκαταστήσει, *πάντως μόνο μεταξύ των κρατών μελών της Ένωσης*, τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης του 1957, τα δύο πρωτόκολλα της του 1975 και του 1978, τις διατάξεις περί εκδόσεως της Σύμβασης για την τρομοκρατία, καθώς επίσης και τις δύο Συμβάσεις του 1995 και του 1996 που έχουν υιοθετηθεί στο πλαίσιο της Ένωσης. Αντικαθίστανται επίσης ορισμένες διατάξεις της σύμβασης εφαρμογής της Συμφωνίας του Σένγκεν. Η ισχύς των διεθνών συμβάσεων για την έκδοση θα περιορίζεται λοιπόν στο μέλλον μόνο για τρίτες χώρες.

VII

Στη συνταγματικότητα ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης Ελλήνων πολιτών αναφέρεται εκτενώς το σημείωμα της 15^{ης} Νοεμβρίου 2001, το οποίο επισυνάπτεται. Πρόβλημα συνταγματικότητας θα μπορούσε ωστόσο να τεθεί για την έκδοση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης αλλοδαπού που διατείνεται ότι διέπραξε άδικες πράξεις που σχετίζονται με τον αγώνα του υπέρ της ελευθερίας (άρθρο 5, παρ. 2, εδ. β'). Η αντιμετώπισή του μπορεί να γίνει μόνο με την προσφυγή στο άρθρο 28 παρ. 2 και 3 Συντ.

Αθήνα, 26 Νοεμβρίου 2001